

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดของประชาชน

ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ลลิตา ปันเหม่ง, นักศึกษา¹

พุดิพงษ์ มากมาย, วท.ค.¹

อมรศักดิ์ โพธิ์อำ, ปร.ค.²

1. คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

2. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันที่รับบทความ (Received), 13 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised), 27 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted), 6 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 320 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ($r=-0.172$, $P\text{-value}=0.002$) ทักษะคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ($r=-0.119$, $P\text{-value}=0.034$) และ แรงสนับสนุนทางสังคม ($r=0.210$, $P\text{-value}<0.001$)

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้องแก่ประชาชน รวมถึงให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพตนเอง การเข้าถึงสื่ออุปกรณ์ในการส่งเสริมป้องกันโรคไข้เลือดออกของคนในครอบครัวและชุมชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, โรคไข้เลือดออก, ความรู้, ทักษะคิด, แรงสนับสนุนทางสังคม

**THE FACTORS ASSOCIATED WITH PARTICIPATION OF PEOPLE IN PREVENTION OF
DENGUE HEMORRHAGIC FEVER MAHAWAN
SUBDISTRICT MAE SOT DISTRICT TAK PROVINCE.**

Lalita Panmaeng¹

Phutthipong Makmai, D.Sc.¹

Amornsak Poum, PH. D²

1.Faculty of Allied Health Sciences, Northern College

2.Faculty of Public Health, Naresuan University

Abstract

This descriptive research aimed to study the factors related to the participation in Dengue Hemorrhagic Fever prevention among people in Mahawan Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province. The study involved a sample of 320 participants. Data were collected using questionnaires. Data were collected using questionnaires and analyzed using Pearson's product - moment correlation coefficient at a statistical significance level of 0.05. It was found that the factors related to the participation in Dengue Hemorrhagic Fever prevention of people in Mahawan Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province were as follows: Knowledge about participation in Dengue Hemorrhagic Fever prevention ($r=-0.172$, $P\text{-value}=0.002$), attitudes towards Dengue Hemorrhagic Fever prevention participation ($r=-0.119$, $P\text{-value}=0.034$) and social support ($r=0.210$, $P\text{-value}<0.001$).

Therefore, relevant agencies should provide accurate knowledge about Dengue Hemorrhagic Fever to the public, including advice on self-care and maintaining personal health. Access to media and equipment to promote Dengue Hemorrhagic Fever prevention among family members and communities.

Keywords: participation, Dengue Hemorrhagic Fever, Knowledge, Attitudes, Social support

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue Hemorrhagic Fever: DHF) เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue virus) ที่มีอยู่หลายเป็นพาหะนำโรค ลักษณะอาการของโรคที่สำคัญ คือ ไข้สูง อ่อนเพลีย ปวดท้อง ถ่ายดำ มีจุดจ้ำเลือดตามร่างกาย ในบางรายอาจมีอาการช็อกหรือเสียชีวิตได้ ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวาง โดยจะพบมากในประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่น ซึ่งร้อยละ 70 ของผู้ป่วยทั้งหมดมาจากประเทศในภูมิภาคเอเชีย⁽¹⁾ ประเทศไทยเริ่มมีการระบาดครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2501⁽¹⁾ ในเขตกรุงเทพมหานคร-ธนบุรี ในแต่ละปีจะมีผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ การระบาดของโรคไข้เลือดออกมีกระแสดังสูงที่สุดในช่วงฤดูฝน คือ ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ซึ่งสามารถพบได้ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการระบาดและมีการขยายพื้นที่เกิดโรคออกไปอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง และการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ทำให้เกิดการแพร่กระจายของโรคไข้เลือดออกเป็นไปอย่างรวดเร็ว⁽¹⁾

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกของตำบลมหาวัน อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยในปี พ.ศ. 2563-2565 มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกอัตรา 35.60, 40.75, 41.43 ต่อประชากรแสนคน⁽²⁾ จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกพื้นที่ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในปี 2566⁽³⁾ พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 6 คน คิดเป็นอัตรา 185.54 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งมากที่สุดเมื่อเทียบกับตำบลอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน และเกินค่าเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

กระทรวงสาธารณสุข มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา กำหนดเป็นนโยบายให้หน่วยงานสาธารณสุขทุกระดับเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก วางแผนการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน⁽⁴⁾ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมการดำเนินการ และร่วมประเมินผล รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐและเอกชน เพื่อดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว⁽¹⁾ ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อฯ โดยแมลงที่ 2.3 แม่สวด⁽⁵⁾ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกยังมีน้อย จากผลการดำเนินงานเฝ้าระวังค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายพบค่า CI เท่ากับ 12.50 และค่า HI เท่ากับ 14.04 ซึ่งเกินเกณฑ์มาตรฐาน ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายในสถานที่สำคัญที่มีประชาชนรวมตัวเพื่อทำกิจกรรม โดยเฉพาะศาสนสถานและโรงเรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งภาชนะหลักที่สำรวจพบลูกน้ำยุงลายในชุมชนเป็นภาชนะเก็บกักน้ำที่ใช้ทั่วไปในระดับครัวเรือน รวมถึงแหล่งที่มีน้ำขังในสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบบ้านเรือนของประชาชน ทั้งนี้พบว่าประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ส่วนใหญ่ยังเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้สำรวจภาชนะและใส่ทรายเคลือบสารเคมี⁽⁴⁾

หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น⁽³⁾ ในพื้นที่ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ที่มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะดำเนินงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ได้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์และควบคุมยุงพาหะนำโรค จัดบริการสาธารณสุข ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ สร้างความตระหนัก สื่อสารความเสี่ยงและป้องกันการเสียชีวิต สนับสนุนภาคประชาชนในการควบคุมพาหะนำโรค และป้องกันการติดเชื้อ รวมถึงการพัฒนากระบวนการบริหารราชการให้มีนโยบายควบคุมโรคเพื่อลดอัตราป่วยและอัตราตายในชุมชน แต่การป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ก็ยังไม่สำเร็จ จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญในการร่วมมือป้องกันโรคไข้เลือดออก นอกจากนี้การปฏิบัติงานยังมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ และสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน และการสนับสนุนงบประมาณที่ไม่ต่อเนื่อง⁽³⁾

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อนำผลของการศึกษามาใช้เป็นแนวทางการปรับเปลี่ยนการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน และแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ต่อไป.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกัน โรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research study) วิจัยระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2567 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 4,793 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel⁽⁶⁾ กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.89 ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก จำนวน 10 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ และ ไม่แน่ใจ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดและไม่แน่ใจให้ 0 คะแนน การแปลผลระดับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก แบ่งเป็น 3 ระดับของ Best⁽⁷⁾ ได้แก่ คะแนนร้อยละ ≥ 80 ระดับสูง คะแนนร้อยละ 60-79 ระดับปานกลาง และคะแนนร้อยละ < 60 ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก จำนวน 10 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีคะแนนระหว่าง 1-5 คะแนน เป็นต้น การแปลระดับทักษะคิด แบ่งเป็น 3 ระดับของ Best⁽⁷⁾ ได้แก่ คะแนนทักษะคิดระดับสูง (> 3.67 คะแนน) ระดับปานกลาง (2–3.66 คะแนน) และระดับต่ำ (< 2.33 คะแนน)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก จำนวน 10 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีคะแนนระหว่าง 1-5 คะแนน เป็นต้น การแปลระดับการสนับสนุน แบ่ง 3 ระดับของ Best⁽⁷⁾ ได้แก่ คะแนนการได้รับการสนับสนุนระดับสูง (> 2.35) ระดับปานกลาง (1.68-2.34) และระดับต่ำ (< 1.67)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก โดยมีคะแนนระหว่าง 1-5 เป็นต้น การแปลระดับการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 3 ของ Best⁽⁷⁾ ได้แก่ คะแนนพฤติกรรมระดับสูง (> 3.68 คะแนน) ระดับปานกลาง (2-3.67 คะแนน) และระดับต่ำ (< 2.33 คะแนน)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment correlation coefficient) ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

การปกป้องสิทธิ์ของอาสาสมัครในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก เอกสารรับรองเลขที่ NTC888 – 0051 วันที่รับรอง 13 ก.ค. 2567

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n=320)

		จำนวน(คน)	ร้อยละ			
เพศ	ชาย	147	46.60			
	หญิง	171	53.40			
สถานภาพ	โสด	51	15.90			
	คู่	222	69.40			
	หม้าย	42	13.10			
	หย่า	4	1.30			
	ไม่ได้ศึกษา	54	16.90			
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	161	50.30			
	มัธยมศึกษา	59	18.40			
	ประกาศนียบัตร	12	3.80			
	ปริญญาตรี	32	10.00			
	สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.60			
	การประกอบอาชีพ	รับราชการ	15	4.70		
		รัฐวิสาหกิจ	6	1.90		
ค้าขาย		37	11.60			
รับจ้าง		126	39.40			
เกษตรกร		85	26.60			
ไม่ได้ประกอบอาชีพ		51	15.90			
		Mean	S. D	Min	Max	
อายุ		26.67	11.073	20.00	60.00	
รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน		17,267.00	10,675.669	600.00	50,00.00	
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย		17.00	8.355	2.00	50.00	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		3.00	1.328	1.00	8.00	

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.40) เพศชาย (ร้อยละ 46.60) อายุเฉลี่ย 26 ปี (Mean =26.67, S.D. =11.073, Min=20.00, Max=60.00) ใหญ่มีสถานภาพมีคู่ (ร้อยละ 69.40) รองลงมาคือสถานภาพโสด (ร้อยละ 15.90) มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 50.30) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 18.40) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 17,267 บาท (Mean=17,267.00, S.D = 10,675.669, Min=600.00, Max=50,00.00) ส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 39.40) รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 26.60) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 17 ปี (Mean = 17.00, S.D =8.355, Min= 2.00, Max=50.00) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3 คน (Mean = 3.00, S.D =1.328, Min= 1.00, Max=8.00)

ตารางที่ 2 ระดับคะแนน จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้ ทักษะ และแรงสนับสนุนทางสังคม ของประชาชนตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก (n=320)

ตัวแปรอิสระ	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
- ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก	196	61.28	61	19.06	63	19.66	1.51	0.311
- ทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก	317	96.06	3	0.94	-	-	4.38	0.505
- แรงสนับสนุนทางสังคม	318	99.38	2	0.63	-	-	4.66	0.488

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง จำนวน 196 คน (ร้อยละ 61.28) รองลงมาคือระดับต่ำ จำนวน 63 คน (ร้อยละ 19.66) และระดับปานกลาง จำนวน 61 คน (ร้อยละ 19.06) โดยความรู้ของประชาชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51, SD = 0.311, ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง จำนวน 317 คน (ร้อยละ 96.06) รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.94) โดยทักษะของประชาชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38, SD = 0.505 และ แรงสนับสนุนทางสังคมของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง จำนวน 318 คน (ร้อยละ 99.38) รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.63) โดยแรงสนับสนุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66, SD = 0.488

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ทักษะคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก และแรงสนับสนุนทางสังคม กับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก (n = 320)

ปัจจัย	การมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ของประชาชน ตำบลมหาวัน		
	สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์ สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
	- ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก	0.172	0.002
- ทักษะคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ ป้องกันโรคไข้เลือดออก	0.119	0.034	มีความสัมพันธ์
- แรงสนับสนุนทางสังคม	0.210	0.001	มีความสัมพันธ์

หมายเหตุ ค่าระดับนัยสำคัญ น้อยกว่า 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ ($r=-0.172$, $P\text{-value}=0.002$)

ทักษะคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ ($r=-0.119$, $P\text{-value}=0.034$)

แรงสนับสนุนทางสังคมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ ($r=0.210$, $P\text{-value}<0.001$)

การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ดังนี้คือ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อระดับความรู้เพิ่มขึ้น โอกาสในการให้ความร่วมมือในการป้องกันโรคไข้เลือดออกก็มักจะสูงขึ้นด้วย เนื่องจากคนที่มีความรู้มากขึ้นจะมีความเข้าใจและ

ตระหนักถึงอันตรายและผลกระทบของโรคได้ดีขึ้น ซึ่งสามารถกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันโรค เช่น การกำจัดแหล่งน้ำขัง การใช้ยากันยุง การเข้าร่วมโครงการของชุมชน ฯลฯ เป็นไปในทิศทางเดียวกับ พุฒิพงศ์ มากมายและอมรศักดิ์ โพธิ์อำ⁽⁸⁾ ได้ศึกษาความรู้และทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนเขตตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย มีข้อค้นพบคือ ปัจจัยด้านความรู้โรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนเขตตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย (P-value<0.001) และขัดแย้งข้อค้นพบรอยฮาน เจ๊ะหะ และคณะ⁽⁹⁾ ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก: กรณีศึกษาตำบลเขาต้อม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีข้อค้นพบว่า ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของประชาชนใน การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลก็จะเกิดการปฏิบัติกับสิ่งนั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภูรินทร์ สีกุดและคณะ⁽¹⁰⁾ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องข้อค้นพบของ พุฒิพงศ์ มากมาย, ออมรศักดิ์ โพธิ์อำ⁽⁸⁾ ได้ศึกษาความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนเขตตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย ค้นพบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนเขตตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย (P-value<0.001)

วัตถุประสงค์ที่ 3 แรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในด้านสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือและส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ต้องเป็นบุคคลที่ชุมชนให้การยอมรับและเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น ผู้นำชุมชน อสม. ตามลำดับ⁽¹⁰⁾ มีทิศทางเดียวกันกับ ลิวลี รัตนปัญญา⁽¹¹⁾ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนจาก อสม. มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ทักษะคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน แรงสนับสนุนทางสังคมหรือกระตุ้นเตือนในการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ดังนั้น แนวทางการใช้ความรู้เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง การให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม และการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชาชนได้กว้างขึ้นการที่จะลดอัตราการเกิดโรคไข้เลือดออก รวมถึงทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน และบุคคลในครอบครัว มีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่งผลให้อัตราการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกลดลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้กลวิธีในการดำเนินงานหรือการแก้ไขปัญหาเชิงลึก มากขึ้น
2. การศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยเน้นปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก กับทัศนคติต่อการ ป้องกัน โรคไข้เลือดออก และการมีส่วนร่วมของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. โรคไข้เลือดออก [อินเทอร์เน็ต]; 2567 [เข้าถึงเมื่อ 27 พ.ย. 2567]. เข้าถึงได้จาก:
<https://drive.google.com/file/d/1M991a919suFxFr8j7RAQfzAk1hjJZpLF/view>
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก. สถานการณ์โรคไข้เลือดออก. ใน: เอกสารรายงานการเฝ้าระวังโรคทางระบาดวิทยา (506) กองระบาดวิทยา. 10 มกราคม 2567. ตาก: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก. 2567
3. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สอด. สถานการณ์โรคไข้เลือดออก. ใน: เอกสารการประชุมคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอแม่สอด ประจำปีสัปดาห์ที่ 42. 15-21 ตุลาคม 2566; ตาก:สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สอด; 2566.

4. กองโรคติดต่อ นำโดยแมลง กรมควบคุมโรค. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. [อินเทอร์เน็ต]; [เข้าถึงเมื่อ 27 พ.3. 2567]. เข้าถึงได้จาก:
<https://backenddc.anamai.moph.go.th/coverpage/14bd8a11e0ed25ca3b1072830201bdf9.pdf>
5. ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 2.3 แม่สอด. สถานการณ์ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก. ใน: เอกสารการประชุมคณะกรรมการโรคไข้เลือดออก; 2 ตุลาคม 2023; ตาก; ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ 2.3 แม่สอด; 2023.
6. Daniel WW. Biostatistics: A foundation of analysis in the health sciences. 6th ed. New York: John Wiley & Sons; 1995.
7. Best JW. Research in education 2nd ed. Englewood Cliffs: Prentice – Hall; 1997.
8. พุดพิงศ์ มากมาย, อมรศักดิ์ โพธิ์อำ. ความรู้และทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนเขตอำเภอเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย. วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก 2566; 10(2): 108-18.
9. รอยฮาน เจ๊ะหะ, สุชาดา จูศิริวิวงศ์, ชิดชนก เชิงเขาว์. การมีส่วนร่วมของประชาชน การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก: กรณีศึกษาตำบลเขาต้อม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. วารสารอัล-นूरบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี 2554; 6(10):129-41
10. ภูรินทร์ สีภูด, สุภรดา โมขุนทด, ธาตรี เจริญชีวะกุล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา 2560;11(2):74-84.
11. สิวลี รัตนปัญญา. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2562; 27(1): 135-48